

ПРИМЕРИ АКТИВНОСТИ ШКОЛСКОГ ПСИХОЛОГА И ПЕДАГОГА

ПРИМЕР 1 (основна и средња школа)

Радионица НЕПРАВДА, у трајању од једног школског часа.

Ова радионица доприноси развоју компетенције из Референтног оквира Б1, дескриптор Б1.1 *Осећа нелагоду у ситуацији кршења праведности и једнакости и изражава спремност да критикује такво понашање*; Б3, дескриптор Б3.3 *Изражава став да је важно говорити у јавности о примерима непоштеност понашања у друштву и последицама таквог понашања*; В3, дескриптор В3.1 *Препознаје примере неправедног и неједнаког поступања*.

Уводна активност (15 минута) Водитељ радионице пушта видео клип у коме се види реакција пса на неправду (*Unfair parents make dogs angry Corgi All things cute plan Healing at home Dogs*). Ученици коментаришу клип, а затим исказују своје мишљење о томе шта је неправда, како се људи тада осећају, како реагују, које су последице неправде. Водитељ даје пример неправде у коме има елемената корупције (подмићивање, сукоб интереса, фаворизовање...), а затим тражи од ученика да и они наведу неки пример који се или догодио њима или неком кога знају. Заједно покушавају да дођу до дефиниције неправде, да је то ситуација када неко бива третиран на начин који није праведан, поштен, једнак, најчешће због неравнотеже моћи, предрасуда, интереса.

Централна активност (20 минута) Водитељ изговара неколико тврдњи и тражи од ученика да се за сваку од њих одреде за три опције (слажем се са њом, не слажем се са њом, неодлучан сам). У зависности од тога шта су изабрали, одлазе у један од три дела учионице. Водитељ идентификује коју опцију је изабрало највише ученика. Тражи да образложе свој избор. Затим, то исто тражи и од ученика који су изабрали друге две опције. Води дискусију и на крају пита ученике да ли има некога ко би сад, на основу онога што је чуо, променио избор и зашто. Водитељ на крају целе активности даје коментар који сажима ученичке одговоре у вези са тим да ли треба или не треба реаговати у ситуацији неправде.

Тврдње су:

- Неправде су део живота, нема сврхе борити се против њих.
- Ако ћутимо на неправду, постајемо њен саучесник.
- Једна особа не може променити систем.
- Супротстављање неправди је једини начин да се она смањи или елиминише.

Мени се не може догодити неправда, ономе коме се догоди, сам је крив.

На неправду је најбоље реаговати узвраћањем неправде.

Завршна активност (10 минута) Водитељ пита ученике који су то мали кораци које свака особа може да предузме у борби против неправде. На табли бележи предлоге и додаје ако нису већ наведени следеће:

- изражава став да је важно говорити у јавности о примерима непоштеног, неправедног понашања у друштву и последицама таквог понашања;
- не учествује у активностима које би могле да нанесу неправду некоме чак и кад има корист од тога;
- тврди да је неправда зло које уништава једну заједницу, друштво;
- чува све доказе неправде како би могао да потврди шта се догодило;
- удружује се са другима у борби против неправде, ако је „противник” јак, не иди сам;
- познаје законе, прописе који му могу бити од помоћи у борби против неправде;
- користи легалне канале помоћи у ситуацији неправде (повереници, синдикати, медији...);
- не дозвољава да се у ситуацији неправде осећа лоше и криви себе за то што се догодило јер то више говори о ономе ко је починио неправду;
- показује упорност у борби против неправде, не одустаје код прве препреке;
- помаже особама које су биле изложене неправди (од изражавања емпатије до конкретне помоћи);
- заступа становиште да неправду у друштву треба кажњавати.

Водитељ завршава радионицу тврдњом да се неправде ретко решавају брзо и лако, али и мале победе су важне. Сваки корак ка правди се рачуна. У тој борби важно је не остати сам јер што је више оних који се супротстављају неправди, ближи смо животу у друштву у којем владају праведност, једнакост, одговорност. Један од „алата” у тој борби је едукација о томе како препознати неправду, како реаговати, а да то не буде да једна неправда изазове нову неправду. На крају, водитељ пита ученике да ли им се радионица свидела, да ли су после ње нешто променили у погледу на неправду и да ли мисле да је био у праву Монтеѕкје кад је рекао *Слобода престаје тамо где почиње неправда*.

ПРИМЕР 2 (основна и средња школа)

Радионица ШТА ЈЕ ИСПРАВНО, у трајању од једног часа (уколико постоје услови може се реализовати и као двочас јер то пружа веће могућности за дискусију ученика).

Ова активност доприноси развоју компетенције из Референтног оквира А1, А2, А3 и А4 и свих пратећих дескриптора, посебно дескриптора А4.1 *Заступа мишљење да људи треба да се понашају у складу са моралним вредностима и професионалним дужностима.*

Уводни део (5+5 минута) Водитељ поставља питање ученицима: Да ли је увек лако проценити да ли је нечије понашање исправно или не? Ученици износе своје мишљење, а водитељ завршава активност закључком да није увек лако. У наставку држи петоминутно предавање о ситуацијама када постоји морална дилема, када свако реаговање има добре и лоше стране, када су околности такве да нема једноставног избора. Као пример, наводи ситуацију у којој је једном човеку жена била јако болесна, трпела је јаке болове и њему је било јако тешко да је гледа. Била је ноћ и он је покушао да јој купи нешто против болова, али су све апотеке биле затворене. А онда је одлучио да провали у једну апотеку и узме лек. Да ли је исправно поступио? Након одговора ученика водитељ констатује да у таквим ситуацијама има пуно отворених питања.

Централни део (30 минута) Ученици се деле у групе. Свака добија картицу са описом ситуације која садржи дилему како реаговати. Задатак групе је да анализира ситуацију и одговори на питање. Ситуације су:

- Лука игра тенис. На важном турниру је и жарко жели да победи. При сервису противника видео је да је добра лопта, али је судија рекао да је аут. Шта треба да уради Лука?
- Марко је на улици видео да три момка малтретирају једног старијег мушкарца. Шта треба да уради Марко?
- Милица је на улици нашла новчаник у коме има доста новца. У том тренутку никога није било у близини. Шта треба да уради Милица?
- Јелена моли своју најбољу другарицу Наташу да потврди њеној мами да заједно иду у биоскоп иако она не иде са њом, већ са својим новим дечком. Како треба да реагује Наташа?
- Сања је свака оцена важна да би имала одличан успех. Из математике има две четворке и две петице и важно је шта ће добити на писменом задатку. Наставник доноси вежбанке и Сања види да је добила четири, међутим у електронски дневник уписана је петица. Како треба да реагује Сања?
- Милош је купио сок од 190 динара и дао је продавцу новчаницу од 1.000 динара, међутим, добио је кусур као да је дао 2.000 динара. Тај додатни новац му омогућава да купи скупле слушалице које већ дуже време жели. Шта треба да уради Милош?

Представници група кратко образлажу ситуацију, дилеме које су имали и одговор како треба реаговати. Водитељ модерира дискусију питањем чиме су се руководили у анализи ситуација. Уколико се радионица реализује као двочас, може се проширити дискусија и на тему да ли циљ оправдава средство.

Завршни део часа (5 минута) Водитељ закључује да је у оваквим ситуацијама важно промишљати о последицама различитих реакција, као и о животним вредностима које су нам важне, као што су праведност, искреност, поштење, одговорност, оданост... На пример, у ситуацији бр. 6, ако Милош узме паре од продавца а да му не скрене пажњу да је погрешно и дао више новца, последица је да ће продавац морати из свог џепа да надокнади штету. Како бисмо се ми осећали да се нама деси нека таква грешка? Којим вредностима треба да се руководи Милош у овој ситуацији? Све наведено доводи се у везу са појмом интегритет личности. Уколико се радионица реализује као двочас, водитељ отвара и дискусију о интегритету, шта он значи, како се препознаје, које су последице кад особа нема интегритет.